

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

י.

עין משפט
נר מצוה

לח א מיי פ"ט מהל
עבודת כוכבים ה"ה
ט"ו ע"ט י"ד ט"ז קמח
סעף ו:

רבינו הנאל

ההוא שטרא דהוה כתוב
ביה שית שנין יתירא וכו'
פי' יצא שטר לפני רב
נחמן שעדיין לא הגיע
לחשבוני הסופר למלכות
יון (א) שהיה לו שנכתב ר'
שנים או ה' ואמר רב נחמן
נחמן שערין לא הגיע
זה דייקא הוא שמלכות
יון משנת ג' אלפים וחמ"א
לבריתא עולם ומטוסי
[שית] שנים שמלכו
בעולם ואנו מנחין אלו ר'
שנים ומחשבוני משנת ג'
תמ"ט והשטר כשר הוא:
אמר רב נחמן בגולה אין
מונין אלא למלכי יון
בלבד ונתנו [וכותיה] דרב
נחמן. אמר רבינא מתני'
נמי דייקא דקתני באחד
בניסן ראש השנה למלכים
ותנינן נמי באחד בתשרי
ראש השנה למלכים
ואסיק' אלא לאו ש"מ
למלכות יון ש"מ: פ"ט
[יוס] גנוסיה של מלכיהם
פי' גנוסיה בלשון יון יום
הלידה (ב) ואוקמי' אלא
מאי יום גנוסיה יום
שמעמדין בו את מלכם
ואף על פי דלא מוקמי'
מלך בן מלך מיהו על ידי
שאלה מוקמי' כגון
אנטונינוס דשאליהו
לפניו אסורוס בריה
דמלכא וקיבלו מניה.
קלוגיא שלא תתן מס

(א) נראה דל"ל שהי' לו למכור
פחות שש שנים ממה שכתב.
(ב) עיין בערך ערך גנס.

ספרא דוקנא כתביה. מכאן יש להכשיר שטר שלג בו הסופר
לכריאת עולם ואפילו דלג האלפים והמאות רק שכתב
צדק ובכך לפרט שהרי צימיהם היו כותבין למלכות יוניס והסופר דלגו
דאי הוה כתיב בשטר כהדיא למלכות יוניס מאי הוה קאמר דלמא
לתיאת מצריים וכו' ואפ"ה לא אמרינן

למניינא אחרינא כתיבא ועד דמתי
זמניה לא טריף כיון שבגולה אין מונין
אלא למלכות יון אף כדאן אס דלג
לכריאת עולם כיון שאין אנו מונין
עמה כי אס לכריאת עולם אין לחוש
וגם אס דלג נמי האלפים אין לחוש
מדקאמר בסמוך שבקיה לאלפא קמא
ונקטייה לאלפא דתרא ויש ספרים
שגורסין שבקיה לכללא ונקטייה לפרטא
ור"ת עשה מעשה שכתב שטר צדק
וכך לפרט ודלג האלפים וגם כריאת
עולם: **שאין** אהם לא כתב ולא
אשון. פירש הקונטרס שנלקט
לשונם משלשון אומות ומיניה דהא בני
ישמעאל ובני קטורה ועמון ומואב
שעמדו אחר דור הפלגה מאין צא
לסם לשונם אס לא מאומה אחרת
לכך פירש ר"י כתב לשון חשבו
שהמלכים משתמשין בו כעין חכמת
יוניס והכרתי לצבל שם ושאר שם זה
לשון ומאי קאמר דהא בלשון ארמי
הס מספרים ועודם משתמשין בו
אלא דודאי לשון מלכות קאמר ועו"ל
כדאמר צבראשית רבה דגדור הפלגה
עלה הים והלף הרבה משפחות מע'
אומות וכולן עמדו מישמעאל ובני
קטורה ואיכא למימר דכל הגן ירשו
לשון ארומה ואומה שאבדה אצל רומיים
למדו לשונם מאומה אחרת:

והתניא יום גנוסיה ויום הלידה.
משעתא צעי לתתוי

כרייתא דמיתיה בשמון כולה אלא
השתא מייתי מינה בקורר ואותו שהיה
מתרן הא ידיה הא דכריה לא (א) היה
יודע בכרייתא כמו שהיא בשמון אלא
מתרן על מה שהציה המקשה עוד
יש לומר דודאי כרייתא אחרת היא
ומשמנתיו לא היה יכול להקשות
דמתנתין משמע דמיי' צעי בני
אדם שמארכת כ"כ בלשונה יום גנוסיה
של מלכיהם יום הלידה אצל כרייתא
דקתני זה יום גנוסיה ויום הלידה
משמע דלא מיירי אלא באדם אחד:
שדר

דלא מוקמי' מלכא בר מלכא ע"י שאלה מוקמי' כגון אסורוס בר אנטונינוס
דמלך א"ל אנטונינוס לרבי בעינא דימלוך אסורוס ברי תחותי ותתעביד
טבריא קלניא ואי אימא להו חדא עבדי תרי לא עבדי אייתי גברא ארכביה
אחבריה ויהב ליה יונה לעילאי [בידיה] וא"ל לתתאה אימר לעילא דלמפרח
מן ידיה יונה אמר שמע מינה הכי קאמר לי את בעי מינייהו דאסורוס ברי
ימלוך תחותי ואימא ליה לאסורוס דתעביד טבריא קלניא א"ל מצערין לי
חשובי [רומאי] מעייל ליה לגינא כל יומא עקר ליה פוגלא ממשרא קמיה
אמר ש"מ הכי קאמר לי את קטול חד הד מינייהו ולא תתגרה בהו בכלוהו
וליבא

שום שנין יתירא. שבה לפני צ"ד צנה שכתב בו ומלא בו ש
שנים יותר ממניינם כגון שהיו עומדים בשנת חמש מאות למלכות יון
ובו היה כתוב בשנת חמש מאות ושש שנים לוח פלוני מפלוני וסתם היה
כתוב ולא היה כתוב בו שום מלכות: **מאוחר** הוא. מלוה עשה עמו
טובה ומחלו לו שעבוד קרקעות של שש

שנים וכל מי שיקנה קרקעו בתוך שש
שנים אינו מפסיד שהרי זמן מכירה
קודם לזמן טריפת השטר: **ועד דמתי**
ומניה לא טריף. אינו יכול לטרוף
לקוחות אלא אותן שיקחו ממנו משש
ואילן: **ספרא דוקנא כסביה**. מדקדק
במשכונות הוא ואינו הולך אחרינו
שאין אנו מתחילין למנות מתחלת
מלכות יון אלא לאחר שש שנים שמלכו
צעילם והוא מונה למחלת מלכותן
ושיצודו מיום כתיבתו הוא ומנהיגם
והלאה יטרוף ואין כאן מחילה לפי
שחמש מאות שלנו הן חמש מאות ושש
למחלתן: **ממאי**. דהאי דמנינן לשטרי
לש"פ שנים קודם חורבן דעמין למלכי
יון דמיתא דהנך שית שני יתירתא
היינו האי דלמחיל למימני מתחלת
מלכותן דיעחא לך למימר הכי ולא
ינחא לך למימר מאוחר הוא לפי שאין
דכך למחול שעבודו שמה ימכור זה
כל נכסיו בתוך זמן האימור ויפסיד
את חובו: **דלמא**. צין אן צין הא
ספרא האי דמנינן לש"פ שנים קודם
חורבן לאו דעמין אמלכות יון אלא
ליציאת מצרים מנינן: **ושקיה לאלפא**
קמא. דלתיאת מצרים ומתחילין
למימני מתחילת אלפא דתרא והיא
שנה ראשונה ליון שפשטה מלכותן
בכל העולם דלתיאת מצרים ועד
חורבן אלף וש"פ שנים ת"פ שנים
עד צינן בית ראשון ות"י דבנינו הרי
תת"י ושצביש דגלות צבל ות"כ דבית
שני הרי אלף וש"פ שנים ומלכות יון
נמי פשטה בכל העולם ג' מאות
ושמונים שנים קודם חורבן שהיא
תחלת אלף שנים (א) וכיון דדעמין ליציאת
מצרים ליכא למחילי הנך שית שנין
אלא במחילת השעבוד וטרי מאוחר
הוא: **אין מונין אלא למלכי יוניס**.
וכיון דלמלכות יון מנינן ואיכא למחילי
להנך שית שנין בספרא דוקנא תלינן
ציה ולא תלינן ליה במחילת השעבוד
שאין כל אדם עושה כן: **דיקא**.
למלכות יון מנינן: **לשטרות**. דכל
אימת דקאי מלכא מכי מתי שיליה
אדר סלקא ליה שמה וצניסן ריש שמה
מנינא למיכתב צבטרי: **ואטן השפא**
מחשתי מנינן. כל משרי מחדשים
שמה. אלמא דאי מניינא דידן למלכי
האומות הואי ואין לך מלכות באומות
מתחלת שלש מאות ושמונים שנה
קודם (ב) אלא מלכות יון דאי סלקא דעתך
דהאי דמנינן בלש מאות ושמונים
שנה קודם חורבן דדעמין ליציאת
מצרים מנינן צבו למימני ולחדושי
שמה דקיי"ל בשמעתא קמיינא במסכת

ראש השנה (ב) לתיאת מצרים מנינן
אין: **ומי מוקמי**. רומיים מלכא בר מלכא.
קלגרא: כתב ולשון של רומיים מאומה אחרת
באה לכן אחרים תקנו להן כל ספריהם: **ע"י**
שאלה. נוטלין רשות מן השמים ומבקש האב מהן
להעמיד בנו תחתיו: **כגון אסורוס** בן
אנטונינוס עלמו היה משמש בפני רבי
דלנקמן (ע"כ) ומשום הכי היה אוהב לרצנן:
אייתי רבי גברא ארכביה וכו'. כלומר הרכב זה
צדק עליהן וליך ותהא עבדיה מסורה צידו:
ואימא ליה. לצדק ליתפחה ליונה מן ידיה
כלומר ליעבד עבדיה קלניא להויתיה שמה
עולו: ולימא

(א) להו. עבד"ק. (ב) ר"ה כ"ה ג'
(א) שם ח. (ד) [שם אחת רב
ספא]. (ה) [נדפדפי שני].
(ו) צע"י הראשון נמקום
הה"ד: כתב ולשון אחרים
תקנו להם כל ספרי טעומם
ויזמן פולטם פיטרוי ויהי
יהודים היו: לשון הוא
גראמטיקא הוא הלגין
שמדכורים בהגליהם הם שני
ועמק ונאלי (צ"ל: ועמקן)
הלשון ועשו להם הכל לשמש
פני עממם ולמלקם מעל
ישראל ולא שכפדו כי ינוטמן
אל ישראל ומחיוו אלף מפי
שאר ישראל צע"י וצדוקת
מחרימי ישר עשו עממם
כאלו הם עמי בקיטיות ויו
עליהם הכל מפורש בספור
תלית ישר (א) יעב"ז מתק
ת"י. (ח) [מקום עיין
במסופת ספריהם לו. ד"ה
אלף לאון].

תורה אור השלם
1. דבד קטן נהתיך בגוים
בזוי אתה מאד:
עובדיה א ב

גליון הש"ס
גמרא וכו' מוקמי' מלכא
בר מלכא. עיין סגן לאין
אות קטן:

הגהות הב"ח
(א) הש"י ד"ה ואין וכו'
קודם חורבן אלא מלכות
יון:

מוסף רש"י
ר"ה למלכים. רובלים
היו למנות זמן טרומיתיהם
לשנות המלך משנה שמד
זה המלך. דלמחרינן ג' שנים
גיטין (ב). משום שג' שנים
מלכות, וקבעו תמכים אחד
בניסן מתחלת שנתו, ואפילו
עמד בשש או בארבע כלתה
שמה משביע ניסן ויחמיל
למנות לו שנה שני (ר"ה)
ג. למאי הלבנת.
לומר לה הקובע יום
מוחד למנין המלכים,
אימת שעל כל מלך ומלך
מתחיל שמה מיום שמד
בו (סג). לשטרות.
להכנין איזה שטר חוב
מוקדם למנהו ואיזה
מאוחר (סח). ולשמטיין.
משנכנס משרי אכור לתרום
ולקוץ מן המורה (סח).